

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 6ης Σεπτεμβρίου 2017*

«Αίτηση αναίρεσεως – Άρθρο 102 ΣΛΕΕ – Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης – Εκπτώσεις υπέρ πιστών πελατών – Αρμοδιότητα της Επιτροπής – Κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 – Άρθρο 19»

Στην υπόθεση C-413/14 P,

με αντικείμενο αίτηση αναίρεσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 26 Αυγούστου 2014,

Intel Corporation Inc., με έδρα το Wilmington (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής), εκπροσωπούμενη από τον D. M. Beard, QC, καθώς και από τους A. Parr και R. Mackenzie, solicitors,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους Θ. Χριστοφόρου, V. Di Bucci, M. Kellerbauer και N. Khan,

καθής πρωτοδίκως,

Association for Competitive Technology Inc., με έδρα την Ουάσινγκτον (Ηνωμένες Πολιτείες), εκπροσωπούμενη από τον J.-F. Bellis, avocat,

Union fédérale des consommateurs – Que choisir (UFC – Que choisir),

παρεμβαίνοντες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, A. Tizzano, Αντιπρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça (εισηγητή), E. Juhász, M. Berger, M. Βηλαρά και E. Regan, προέδρους τμήματος, A. Rosas, J. Malenovský, E. Levits, F. Biltgen, K. Jürimäe και Κ. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 21ης Ιουνίου 2016,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση αναίρεσως, η Intel Corporation Inc. (στο εξής: Intel) ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 12ης Ιουνίου 2014, Intel κατά Επιτροπής (T-286/09, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2014:547), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως C(2009) 3726 τελικό της Επιτροπής, της 13ης Μαΐου 2009, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 [ΕΚ] και του άρθρου 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/C-3/37.990 – Intel, στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Με την αιτιολογική σκέψη 25 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 [ΕΚ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), διευκρινίζονται τα εξής:

«Ο εντοπισμός των παραβάσεων της νομοθεσίας του ανταγωνισμού γίνεται ολοένα και πιο δύσκολος. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο, για την αποτελεσματική προστασία του ανταγωνισμού, να συμπληρωθούν οι ερευνητικές εξουσίες της Επιτροπής. Η Επιτροπή θα πρέπει, ιδίως, να μπορεί να καλεί σε συνέντευξη οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο ενδεχομένως διαθέτει χρήσιμες πληροφορίες και να καταγράφει τις δηλώσεις του. [...] Οι εντεταλμένοι από την Επιτροπή υπάλληλοι θα πρέπει επίσης να έχουν την εξουσία να ζητούν οποιαδήποτε πληροφορία σε σχέση με το αντικείμενο και με το σκοπό του ελέγχου.»

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 32 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Είναι σκόπιμο να αναγνωρίζεται στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις το δικαίωμα ακρόασης από την Επιτροπή, να παρέχεται στους τρίτους, τα συμφέροντα των οποίων επηρεάζονται από την απόφαση, η ευκαιρία να διατυπώνουν τις παρατηρήσεις τους πριν από την έκδοση αυτής και να δίδεται ευρεία δημοσιότητα στις εκδιδόμενες αποφάσεις. Είναι επιβεβλημένη η προστασία του επιχειρηματικού απορρήτου, χωρίς όμως να θίγονται τα δικαιώματα υπεράσπισης των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων, και ιδίως το δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο της υπόθεσης. Ακόμη, ενδείκνυται να διασφαλίζεται η προστασία της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο του δικτύου.»

- 4 Το άρθρο 19 του κανονισμού 1/2003, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εξουσία διεξαγωγής ακροάσεων», προβλέπει τα εξής:

«1. Προς εκπλήρωση των καθηκόντων που της ανατίθενται βάσει του παρόντος κανονισμού, η Επιτροπή δύναται να καλεί σε ακρόαση κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο συναινεί προς αυτό για το σκοπό της συλλογής πληροφοριών σχετικά με το αντικείμενο της εκάστοτε έρευνας.

2. Όταν στους χώρους μιας επιχείρησης λαμβάνει χώρα ακρόαση κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1, η Επιτροπή ενημερώνει την αρχή ανταγωνισμού του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου λαμβάνει χώρα η ακρόαση. Εάν το ζητήσει η αρχή ανταγωνισμού του εν λόγω κράτους μέλους, οι υπάλληλοί της μπορούν να επικουρούν τους υπαλλήλους και τα λοιπά συνοδεύοντα άτομα που έχουν εξουσιοδοτηθεί από την Επιτροπή να διεξάγουν ακροάσεις.»

- 5 Το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των διαδικασιών δυνάμει των άρθρων 81 και 82 [ΕΚ] (ΕΕ 2004, L 123, σ. 18), με τίτλο «Εξουσία διεξαγωγής ακροάσεων», ορίζει:

«1. Οσάκις η Επιτροπή καλεί σε ακρόαση πρόσωπο, με τη συναίνεσή του σύμφωνα με το άρθρο 19 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, γνωστοποιεί κατά την έναρξη της κατάθεσης τη νομική βάση και τον σκοπό της ακρόασης, ενώ υπενθυμίζει και τον συναινετικό χαρακτήρα της. Ενημερώνει επίσης για την πρόθεσή της να καταγράψει τη συνέντευξη.

2. Η σχετική συνέντευξη μπορεί να διεξαχθεί με οποιοδήποτε μέσο, συμπεριλαμβανόμενου του τηλεφώνου και των ηλεκτρονικών μέσων.

3. Η Επιτροπή μπορεί να καταγράψει τις καταθέσεις που λαμβάνει από τα ερωτώμενα πρόσωπα, σε οποιαδήποτε μορφή. Αντίγραφο της καταγραμμένης κατάθεσης τίθεται στη διάθεση του προσώπου που την έχει δώσει, προς έγκριση. Εφόσον είναι αναγκαίο, η Επιτροπή τάσσει προθεσμία εντός της οποίας το ερωτηθέν πρόσωπο μπορεί να γνωστοποιήσει στην Επιτροπή τυχόν διορθώσεις που πρέπει να γίνουν στην κατάθεσή του.»

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

- 6 Η Intel είναι εταιρία αμερικανικού δικαίου που δραστηριοποιείται στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την κατασκευή και εμπορία μικροεπεξεργαστών (κεντρικών μονάδων επεξεργασίας, στο εξής: CPU), συστοιχιών ολοκληρωμένων κυκλωμάτων («chipsets») και άλλων εξαρτημάτων ημιαγωγών, καθώς και λύσεων για πλατφόρμες στο πλαίσιο της επεξεργασίας δεδομένων και συσκευών επικοινωνίας.
- 7 Η υπό κρίση υπόθεση αφορά την αγορά των επεξεργαστών και, ειδικότερα, των CPUx86. Η αρχιτεκτονική x86 αποτελεί πρότυπο σχεδιασμένο από την Intel για τις κατασκευαζόμενες από αυτήν CPU και καθιστά δυνατή τη λειτουργία αμφοτέρων των λειτουργικών συστημάτων Windows και Linux
- 8 Μετά την υποβολή, εκ μέρους της Advanced Micro Devices (στο εξής: AMD) επίσημης καταγγελίας στις 18 Οκτωβρίου 2000, η οποία συμπληρώθηκε στις 26 Νοεμβρίου 2003, η Επιτροπή άρχισε τον Μάιο του 2004 τη διενέργεια ερευνών και τον Ιούλιο του 2005 προέβη σε επιτόπιους ελέγχους σε εγκαταστάσεις της Intel, ιδίως στη Γερμανία, στην Ισπανία, στην Ιταλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς και σε εγκαταστάσεις πολλών πελατών της στη Γερμανία, στην Ισπανία, στη Γαλλία, στην Ιταλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 9 Στις 26 Ιουλίου 2007 η Επιτροπή κοινοποίησε στην Intel ανακοίνωση αιτιάσεων σχετικά με τη συμπεριφορά της έναντι των πέντε μεγαλύτερων κατασκευαστών εξοπλισμού πληροφορικής (Original Equipment Manufacturer, στο εξής: OEM), δηλαδή των Dell Inc., Hewlett-Packard Company (HP), Acer Inc., NEC Corp. και International Business Machines Corp. (IBM). Η Intel απάντησε στις 7 Ιανουαρίου 2008 και στις 11 και 12 Μαρτίου 2008 διεξήχθη ακρόαση.
- 10 Στις 17 Ιουλίου 2008, η Επιτροπή κοινοποίησε στην Intel συμπληρωματική ανακοίνωση αιτιάσεων σχετικά με τη συμπεριφορά της έναντι της Media-Saturn-Holding GmbH (στο εξής: MSH), η οποία είναι επιχείρηση λιανικής πώλησης μικροηλεκτρονικών συσκευών και η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή επιχείρηση λιανικής πώλησης προσωπικών υπολογιστών, καθώς και έναντι ενός ακόμη OEM, της Lenovo Group Ltd. (στο εξής: Lenovo). Η ανακοίνωση αυτή περιείχε νέα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη συμπεριφορά της Intel έναντι ορισμένων OEM, τους οποίους αφορούσε η ανακοίνωση αιτιάσεων της 26ης Ιουλίου 2007. Η Intel δεν απάντησε εντός της ταχθείσας προθεσμίας.
- 11 Στην επίδικη απόφαση, η Επιτροπή περιγράφει δύο τύπους συμπεριφοράς της Intel έναντι των εμπορικών της εταιρών, κάνοντας, συγκεκριμένα, λόγο για εκπτώσεις υπό όρους και «απροκάλυπτους περιορισμούς», σκοπός των οποίων ήταν ο αποκλεισμός ενός ανταγωνιστή, ήτοι της AMD, από την

αγορά των CPUx86. Ο πρώτος τύπος συμπεριφοράς συνίστατο στη χορήγηση, από την Intel, εκπτώσεων σε τέσσερις OEM, εν προκειμένω τις Dell, Lenovo, HP και NEC, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω OEM θα προμηθεύονται όλες ή σχεδόν όλες τις CPUx86 από αυτήν. Ο δεύτερος συνίστατο στην καταβολή χρηματικών ποσών στους OEM, προκειμένου να καθυστερούν, να ακυρώνουν ή να περιορίζουν τη διάθεση στην αγορά ορισμένων προϊόντων εξοπλισμένων με CPUx86 της AMD.

- 12 Βάσει των εκτιμήσεων αυτών, η Επιτροπή διαπίστωσε ενιαία και διαρκή παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3), από τον Οκτώβριο του 2002 έως τον Δεκέμβριο του 2007 και, κατά συνέπεια, επέβαλε στην Intel πρόστιμο ύψους 1,06 δισεκατομμυρίου ευρώ.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 13 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 22 Ιουλίου 2009, η Intel άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης απόφασης, προβάλλοντας εννέα λόγους.
- 14 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 2 Νοεμβρίου 2009, η Association for Competitive Technology (στο εξής: ACT) ζήτησε να παρέμβει στη δίκη υπέρ της Intel. Η αίτησή της έγινε δεκτή με απόφαση της 7ης Ιουνίου 2010.
- 15 Προς στήριξη του πρώτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αφορούσε γενικά ζητήματα σχετικά με τις νομικής φύσεως εκτιμήσεις της Επιτροπής, η Intel αμφισβήτησε την κατανομή του βάρους απόδειξης και τον απαιτούμενο βαθμό αποδεικτικής ισχύος των αποδεικτικών στοιχείων, τον νομικό χαρακτηρισμό των εκπτώσεων και των χρηματικών ποσών που καταβάλλονταν σε αντάλλαγμα της αποκλειστικότητας ως προς τον εφοδιασμό, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό των χρηματικών καταβολών που η Επιτροπή ονόμασε «απροκάλυπτους περιορισμούς», στις οποίες προέβαινε η Intel προκειμένου οι OEM να καθυστερούν, να ακυρώνουν ή να περιορίζουν τη διάθεση στην αγορά προϊόντων εξοπλισμένων με CPU της AMD.
- 16 Με τη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι οι εκπτώσεις που χορηγήθηκαν στις Dell, HP, NEC και Lenovo ήταν εκπτώσεις λόγω αποκλειστικότητας, υπό την έννοια ότι χορηγούνταν υπό την προϋπόθεση ότι ο πελάτης θα κάλυπτε από την Intel είτε το σύνολο είτε σημαντικό μέρος των αναγκών του σε CPUx86. Επιπλέον, με τις σκέψεις 80 έως 89 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι ο χαρακτηρισμός των εκπτώσεων λόγω αποκλειστικότητας ως καταχρηστικών δεν προϋποθέτει ανάλυση των περιστάσεων της υπόθεσης, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν οι εκπτώσεις αυτές θα είχαν ως συνέπεια τον περιορισμό του ανταγωνισμού.
- 17 Επαλλήλως, με τις σκέψεις 172 έως 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον και μετά από ανάλυση των περιστάσεων της υπόθεσης ότι οι εκπτώσεις και οι πληρωμές λόγω αποκλειστικότητας τις οποίες χορηγούσε η Intel στις Dell, HP, NEC, Lenovo και MSH μπορούσαν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό.
- 18 Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίον προβλήθηκε ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι είχε εδαφική αρμοδιότητα να εφαρμόσει τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ ως προς τις πρακτικές έναντι των Acer και Lenovo, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε, καταρχάς, με τη σκέψη 244 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, για να δικαιολογηθεί η αρμοδιότητα της Επιτροπής βάσει του δημοσίου διεθνούς δικαίου, αρκεί να αποδειχθούν είτε η πρόκληση ουσιαστικών επιπτώσεων είτε η εφαρμογή της πρακτικής αυτής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εν συνεχεία, έκρινε, με τη σκέψη 296 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αρμοδιότητα της Επιτροπής δικαιολογούνταν λόγω των σημαντικών, προβλέψιμων και άμεσων επιπτώσεων που μπορούσε να προκαλέσει η συμπεριφορά της

Intel εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επαλλήλως, με τη σκέψη 314 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αρμοδιότητα αυτή δικαιολογούνταν επίσης λόγω της υλοποίησης της παράβασης στο έδαφος της Ένωσης και του ΕΟΧ.

- 19 Προς στήριξη του τρίτου λόγου ακυρώσεως, σχετικά με προσαπτόμενες στην Επιτροπή διαδικαστικές πλημμέλειες, η Intel έκανε λόγο, μεταξύ άλλων, για προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, λόγω της μη τήρησης πρακτικού με το περιεχόμενο της συνάντησης με τον D1, υποστηρίζοντας ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει υπέρ της ορισμένα από τα σχετικά με τη συνάντηση αυτή στοιχεία. Υποστήριξε, επίσης, ότι η Επιτροπή κακώς αρνήθηκε τη διενέργεια δεύτερης ακρόασης, καθώς και τη γνωστοποίηση ορισμένων εγγράφων της AMD τα οποία θα μπορούσαν να είναι χρήσιμα για την άμυνα της Intel.
- 20 Καταρχάς, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε, με τη σκέψη 618 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η συγκεκριμένη συνάντηση δεν αποτελούσε επίσημη ακρόαση κατά την έννοια του άρθρου 19 του κανονισμού 1/2003 και ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να διενεργήσει τέτοια ακρόαση. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με την ίδια σκέψη, ότι το άρθρο 3 του κανονισμού 773/2004 δεν έχει εφαρμογή και ότι το επιχείρημα περί μη τήρησης των τυπικών προϋποθέσεων της διάταξης αυτής είναι αλυσιτελές.
- 21 Εν συνεχεία, με τις σκέψεις 621 και 622 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή παραβίασε μεν την αρχή της χρηστής διοίκησης, λόγω της παράλειψής της να καταρτίσει έγγραφο το οποίο να περιέχει συνοπτική έκθεση των θεμάτων που συζητήθηκαν κατά την εν λόγω συνάντηση, καθώς και τα ονόματα των συμμετεχόντων, πλην όμως θεράπευσε το αρχικό αυτό ελάττωμα, θέτοντας στη διάθεση της Intel το μη εμπιστευτικό κείμενο ενός σχετικού με τη συνάντηση αυτή εσωτερικού σημειώματος.
- 22 Όσον αφορά τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, σχετικά με εσφαλμένη εκτίμηση των πρακτικών της Intel έναντι των OEM και της MSH, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε στο σύνολό τους τις αιτιάσεις της Intel σχετικά με τις Dell, HP, NEC, Lenovo, Acer και MSH, με τις σκέψεις 665, 894, 1032, 1221, 1371 και 1463 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 23 Σχετικά με τον πέμπτο λόγο, με τον οποίο η Intel αμφισβήτησε την ύπαρξη συνολικής στρατηγικής για την παρεμπόδιση της πρόσβασης της AMD στους σημαντικότερους διαύλους πωλήσεων, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 1551 και 1552 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την απόπειρα συγκάλυψης της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό φύσης των πρακτικών της Intel και την εφαρμογή μιας συνολικής μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την παρεμπόδιση της πρόσβασης της AMD στους εν λόγω διαύλους.
- 24 Επί του έκτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίον προβλήθηκε ότι η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένα τις κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23 παράγραφος 2, σημείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, με τη σκέψη 1598 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ούτε η αρχή της ασφάλειας δικαίου ούτε η αρχή της νομοθετικής προβλέψεως των εγκλημάτων και των ποινών εμποδίζουν την Επιτροπή να θεσπίσει και να εφαρμόσει, ακόμη και μετά τη διάπραξη παράβασης, νέες κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με την ίδια σκέψη, ότι η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού δικαιολογεί το να οφείλει μια επιχείρηση να λαμβάνει υπόψη της το ενδεχόμενο τροποποίησης της γενικής πολιτικής ανταγωνισμού της Επιτροπής τόσο όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού όσο και το ύψος των προστίμων.
- 25 Επί του έβδομου λόγου, με τον οποίον προβλήθηκε ότι δεν διαπράχθηκε παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, με τις σκέψεις 1602 και 1603 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Intel δεν μπορούσε να αγνοεί ότι η συμπεριφορά της είναι αντίθετη στον ανταγωνισμό, τα δε αποδεικτικά στοιχεία που παρατίθενται στην

επίδικη απόφαση αποδεικνύουν επαρκώς κατά νόμον ότι η Intel έθεσε σε εφαρμογή μια συνολική μακροπρόθεσμη στρατηγική για την παρεμπόδιση της πρόσβασης της AMD στους σημαντικότερους από στρατηγικής απόψεως διαύλους πωλήσεων, επιχειρώντας παράλληλα να συγκαλύψει την αντίθετη προς τον ανταγωνισμό φύση της συμπεριφοράς της.

- 26 Σχετικά με τον όγδοο λόγο, περί της επιβολής δυσανάλογου προστίμου, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, με τις σκέψεις 1614 έως 1616 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής δεν μπορούν να αποτελέσουν το νομικό πλαίσιο για την επιβολή προστίμων στον τομέα του ανταγωνισμού και, σε κάθε περίπτωση, οι αποφάσεις που επικαλέστηκε συναφώς η Intel δεν έχουν σχέση με την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Εξάλλου, αντιθέτως προς ό,τι προέβλεπε η Intel, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε, με τις σκέψεις 1627 και 1628 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της τον συγκεκριμένο αντίκτυπο της παράβασης στην αγορά, προκειμένου να αξιολογήσει τη σοβαρότητά της.
- 27 Όσον αφορά, τέλος, τον ένατο λόγο ακυρώσεως, με τον οποίο επιδιωκόταν η μείωση του προστίμου στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του Γενικού Δικαστηρίου, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 1647 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από τις αιτιάσεις, τα επιχειρήματα και τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που προέβλεπε η Intel δεν προέκυψε κανένα στοιχείο που να δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε ήταν δυσανάλογο. Συγκεκριμένα, με την εν λόγω σκέψη, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το πρόστιμο αυτό ήταν εύλογο βάσει των περιστάσεων της υπόθεσης, τονίζοντας ότι είναι πολύ χαμηλότερο από το όριο του 10 % που ορίζεται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003.

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

- 28 Η Intel ζητεί από το Δικαστήριο:
- να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,
 - να ακυρώσει, εν όλω ή εν μέρει, την επίδικη απόφαση,
 - να ακυρώσει ή να μειώσει ουσιωδώς το επιβληθέν πρόστιμο,
 - επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, προκειμένου αυτό να κρίνει εκ νέου την υπόθεση σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου, και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της κατ' αναίρεση δίκης καθώς και της δίκης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.
- 29 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναίρεσεως, και
 - να καταδικάσει την Intel στα δικαστικά έξοδα.
- 30 Η ACT ζητεί από το Δικαστήριο:
- να κάνει εξ ολοκλήρου δεκτή την αίτηση αναίρεσεως της Intel και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η ACT στο πλαίσιο της ανααιρετικής δίκης και της δίκης επί της προσφυγής ακυρώσεως.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 31 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Intel προβάλλει έξι λόγους. Με τον πρώτο, η Intel προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, διότι δεν εξέτασε τις επίμαχες εκπτώσεις υπό το πρίσμα όλων των σχετικών περιστάσεων. Με τον δεύτερο λόγο, η Intel υποστηρίζει ότι είναι νομικά εσφαλμένη η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τη διαπίστωση της παράβασης για τα έτη 2006 και 2007, ιδίως όσον αφορά την εκτίμηση του ποσοστού κάλυψης της αγοράς από τις επίμαχες εκπτώσεις κατά τα δύο αυτά έτη. Με τον τρίτο λόγο, η Intel υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των εκπτώσεων λόγω αποκλειστικότητας που παραχωρούσε η Intel στις HP και Lenovo. Με τον τέταρτο λόγο, η Intel χαρακτηρίζει εσφαλμένη τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ότι δεν υφίσταται, όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής μεταχείριση της ακρόασης του D1, ουσιώδης διαδικαστική πλημμέλεια θίγουσα τα δικαιώματα άμυνας της Intel. Ο πέμπτος λόγος αφορά την εσφαλμένη εφαρμογή εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου των σχετικών με την αρμοδιότητα της Επιτροπής κριτηρίων όσον αφορά τις συμφωνίες μεταξύ της Intel και της Lenovo κατά τα έτη 2006 και 2007. Τέλος, με τον έκτο λόγο, η Intel ζητεί από το Δικαστήριο να ακυρώσει ή να μειώσει ουσιωδώς το επιβληθέν πρόστιμο, κατ' εφαρμογήν της αρχής της αναλογικότητας, καθώς και της αρχής τη μη αναδρομικότητας των κατευθυντήριων γραμμών για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003.

Επί του πέμπτου αναιρετικού λόγου, σχετικά με εσφαλμένη εφαρμογή εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου των σχετικών με την αρμοδιότητα της Επιτροπής κριτηρίων όσον αφορά τις συμφωνίες μεταξύ της Intel και της Lenovo κατά τα έτη 2006 και 2007

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 32 Με τον πέμπτο αναιρετικό λόγο, ο οποίος επιβάλλεται να εξεταστεί πρώτος, καθώς αφορά την αρμοδιότητα της Επιτροπής, η Intel προβάλλει, καταρχάς, ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς επικύρωσε την αρμοδιότητα της Επιτροπής να εφαρμόσει το άρθρο 102 ΣΛΕΕ ως προς τις συμφωνίες μεταξύ της Intel και της κινεζικής επιχείρησης Lenovo κατά τα έτη 2006 και 2007. Το κριτήριο του τόπου εφαρμογής των αντίθετων στον ανταγωνισμό πρακτικών (στο εξής: κριτήριο της εφαρμογής) και το κριτήριο που σχετίζεται με τις ουσιαστικές επιπτώσεις των πρακτικών αυτών εντός της Ένωσης (στο εξής: κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων) δεν μπορούν εν προκειμένω να χρησιμοποιηθούν για τη θεμελίωση της αρμοδιότητας της Επιτροπής.
- 33 Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένως, με τη σκέψη 311 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η εφαρμογή των επίμαχων συμφωνιών μπορούσε να διαπιστωθεί βάσει πρακτικών οι οποίες επηρέαζαν τις προβλέψεις των πελατών σχετικά με τις παγκόσμιες πωλήσεις των προϊόντων τους σε μεταγενέστερο στάδιο εμπορίας, του ΕΟΧ συμπεριλαμβανομένου. Ωστόσο, η περίπτωση αυτή δεν στοιχειοθετεί την αρμοδιότητα της Επιτροπής βάσει του κριτηρίου της εφαρμογής, διότι η επίμαχη συμπεριφορά δεν εκδηλώθηκε εντός του ΕΟΧ και η Intel δεν πωλούσε προϊόντα στη Lenovo εντός του ΕΟΧ.
- 34 Επιπλέον, η Intel διατείνεται ότι ήταν νομικά εσφαλμένη η εφαρμογή, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, του κριτηρίου των ουσιαστικών επιπτώσεων για τον προσδιορισμό της αρμοδιότητας της Επιτροπής. Κατά την Intel, η νομολογία δέχεται μόνο το κριτήριο της εφαρμογής για τη θεμελίωση της αρμοδιότητας.
- 35 Η Intel υποστηρίζει, περαιτέρω, ότι, ακόμη και αν το κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων είχε πράγματι εφαρμογή, δεν θα μπορούσε εν προκειμένω να δικαιολογήσει την αρμοδιότητα της Επιτροπής. Επικαλείται, συναφώς, τη σκέψη 87 της αποφάσεως της 27ης Φεβρουαρίου 2014, InnoLux κατά Επιτροπής (T-91/11, EU:T:2014:92), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, σε περίπτωση που τα συστατικά στοιχεία πωλούνται, καταρχάς, εκτός του ΕΟΧ σε ανεξάρτητους αγοραστές, ο

σύνδεσμος μεταξύ της εσωτερικής αγοράς και της παράβασης είναι πολύ περιορισμένος. Εξ αυτού, η Intel συνάγει ότι δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθεί ότι οι συμφωνίες που είχε συνάψει με τη Lenovo για CPU που επρόκειτο να παραδοθούν στην Κίνα θα είχαν άμεσες και σημαντικές επιπτώσεις εντός του ΕΟΧ. Εξάλλου, ακόμη και αν οι έμμεσες επιπτώσεις αρκούσαν για τη θεμελίωση της αρμοδιότητας, οι συμφωνίες του 2006 και του 2007 με τη Lenovo δεν θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις εντός του ΕΟΧ.

- 36 Επιπλέον, κατά την Intel, το Γενικό Δικαστήριο αντέστρεψε παρανόμως το βάρος απόδειξης, με τη σκέψη 289 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, καθώς έκρινε ότι η Intel ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει ότι το σύνολο των σχεδιαζόμενων πωλήσεων αφορούσε περιοχές της Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, εκτός του ΕΟΧ.
- 37 Τέλος, η Intel τονίζει ότι η προσέγγιση της Επιτροπής συνεπάγεται συγκρούσεις αρμοδιότητας με τις λοιπές αρχές ανταγωνισμού και επιφέρει σοβαρό κίνδυνο διπτού αξιοποιήσιμου.
- 38 Η ACT ουσιαστικά συντάσσεται με τα επιχειρήματα της Intel. Υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, ότι, κατά το γράμμα του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και τη νομολογία που διαμορφώθηκε κατόπιν της απόφασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής (89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 και 125/85 έως 129/85, EU:C:1988:447), απαιτείται να αποδειχθεί ότι η επίμαχη συμπεριφορά περιορίζει τον ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς.
- 39 Η Επιτροπή θεωρεί τον πέμπτο αναιρετικό λόγο απορριπτέο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 40 Με τη σκέψη 244 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αρμοδιότητα της Επιτροπής να διαπιστώσει και να επιβάλει κυρώσεις για συμπεριφορά που έχει εκδηλωθεί εκτός της Ένωσης, βάσει των κανόνων του δημοσίου διεθνούς δικαίου, μπορεί να θεμελιωθεί είτε με βάση το κριτήριο της εφαρμογής είτε με βάση το κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων και, εν συνεχεία, εξέτασε την αρμοδιότητα της Επιτροπής στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης βάσει του κριτηρίου των ουσιαστικών επιπτώσεων και, κατόπιν, επικουρικώς, βάσει του κριτηρίου της εφαρμογής.
- 41 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εξεταστεί πρώτα το επιχείρημα της Intel και της ACT ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς δέχθηκε ότι το κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη θεμελίωση της αρμοδιότητας της Επιτροπής.
- 42 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 288 των προτάσεών του, σκοπός των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης που διατυπώνονται στα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ είναι η αντιμετώπιση συλλογικών ή μονομερών συμπεριφορών των επιχειρήσεων που έχουν ως συνέπεια τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς. Συγκεκριμένα, ενώ το άρθρο 101 ΣΛΕΕ απαγορεύει τις συμφωνίες και τις πρακτικές που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού «εντός της εσωτερικής αγοράς», το άρθρο 102 ΣΛΕΕ απαγορεύει την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης «εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της».
- 43 Ως εκ τούτου, έχει κριθεί, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ότι το γεγονός ότι μια επιχείρηση που μετέχει σε συμφωνία βρίσκεται σε τρίτο κράτος δεν αποτελεί κώλυμα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, εφόσον η συμφωνία αυτή έχει επιπτώσεις στο έδαφος της εσωτερικής αγοράς (απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1971, Béguelin Import, 22/71, EU:C:1971:113, σκέψη 11).

- 44 Υπενθυμίζεται, ακόμη, ότι, προς δικαιολόγηση του κριτηρίου της εφαρμογής, το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι το να εξαρτάται η δυνατότητα εφαρμογής των απαγορεύσεων που θεσπίζει το δίκαιο του ανταγωνισμού από τον τόπο σύναψης της σύμβασης θα είχε ως αποτέλεσμα να παρέχεται στις επιχειρήσεις ένα εύκολο μέσο παράκαμψης των εν λόγω απαγορεύσεων (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, *Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής*, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 και 125/85 έως 129/85, EU:C:1988:447, σκέψη 16).
- 45 Με το κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων, όμως, επιδιώκεται ο ίδιος σκοπός, ήτοι η αντιμετώπιση των συμπεριφορών οι οποίες δεν έχουν διαμορφωθεί στο έδαφος της Ένωσης, αλλά έχουν αισθητές επιπτώσεις θίγουσες τον ανταγωνισμό εντός της αγοράς της Ένωσης.
- 46 Επομένως, είναι εσφαλμένη η θέση της Intel, την οποία υποστηρίζει η ACT, ότι το κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη θεμελίωση της αρμοδιότητας της Επιτροπής.
- 47 Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό είναι απορριπτό ως αβάσιμο.
- 48 Δεύτερον, πρέπει να εξεταστεί το επιχείρημα που προέβαλε επικουρικώς η Intel, ότι, ακόμη και αν το κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων έχει εφαρμογή εν προκειμένω, ήταν εσφαλμένη η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι οι συμφωνίες που συνάφθηκαν με τη Lenovo κατά τα έτη 2006 και 2007 είχαν προβλέψιμες, άμεσες και σημαντικές επιπτώσεις εντός του ΕΟΧ. Η Intel τονίζει, συναφώς, ότι, κατ' αυτήν, ο αριθμός των επίμαχων προϊόντων ήταν περιορισμένος.
- 49 Επισημαίνεται, καταρχάς, ότι, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 233 και 258 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το κριτήριο των ουσιαστικών επιπτώσεων μπορεί να δικαιολογήσει την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού της Ένωσης βάσει του δημοσίου διεθνούς δικαίου, εφόσον μπορεί να προβλεφθεί ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά θα προκαλούσε άμεσες και σημαντικές επιπτώσεις εντός της Ένωσης.
- 50 Σημειωτέον, επίσης, ότι, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 268 και 280 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το εάν η Επιτροπή έχει την απαιτούμενη αρμοδιότητα για να εφαρμόσει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ένωσης διαπιστώνεται με βάση τη συμπεριφορά της εμπλεκόμενης επιχειρήσεως ή των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, συνολικώς θεωρούμενη.
- 51 Περαιτέρω, κατά το μέτρο που η Intel μέμφεται το Γενικό Δικαστήριο για την κρίση του σύμφωνα με την οποία ήταν προβλέψιμο ότι οι συμφωνίες με τη Lenovo με αντικείμενο τα CPU που προορίζονταν για παράδοση στην Κίνα θα προκαλούσαν άμεση επίπτωση εντός του ΕΟΧ, επισημαίνεται, αφενός, ότι, με τις σκέψεις 251, 252 και 257 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ορθώς ότι, για να πληρούται η προϋπόθεση περί προβλεψιμότητας, αρκεί να ληφθούν υπόψη οι πιθανές επιπτώσεις μιας συμπεριφοράς στον ανταγωνισμό.
- 52 Αφετέρου, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, κατ' ουσίαν, με τη σκέψη 255 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι η συμπεριφορά της Intel έναντι της Lenovo αποτελεί μέρος μιας συνολικής στρατηγικής που είχε ως σκοπό να μη διατίθεται στην αγορά, του ΕΟΧ συμπεριλαμβανομένου, κανένας φορητός υπολογιστής της Lenovo εξοπλισμένος με CPU της AMD, ήταν ορθή η κρίση στην οποία κατέληξε με τη σκέψη 277 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης ότι η συμπεριφορά της Intel μπορούσε να έχει άμεσες επιπτώσεις εντός του ΕΟΧ.
- 53 Κατά συνέπεια, το επιχείρημα αυτό είναι απορριπτό ως αβάσιμο.
- 54 Τέλος, η Intel προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς δέχθηκε ότι οι συμφωνίες που είχε συνάψει με τη Lenovo για τα CPU που επρόκειτο να παραδοθούν στην Κίνα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην αγορά εντός του ΕΟΧ, καθώς οι επιπτώσεις των συμφωνιών αυτών ήταν αμελητέες.

- 55 Αρκεί, συναφώς, η επισήμανση ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η συμπεριφορά της Intel έναντι της Lenovo αποτελούσε μέρος μιας συνολικής στρατηγικής που αποσκοπούσε στον αποκλεισμό της AMD από τους σημαντικότερους διαύλους πωλήσεων της αγοράς, πράγμα που η Intel δεν αμφισβήτησε κατ' αναίρεση.
- 56 Επομένως, βάσει των προεκτεθέντων στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως, ορθώς έκρινε το Γενικό Δικαστήριο ότι, για να εκτιμηθεί εάν μια στρατηγική, όπως αυτή της Intel, έχει σημαντικές επιπτώσεις στην αγορά της Ένωσης και του ΕΟΧ, πρέπει να ληφθεί υπόψη η συμπεριφορά της επιχείρησης, συνολικώς θεωρούμενη.
- 57 Όπως επισήμανε η Επιτροπή, τυχόν διαφορετική προσέγγιση θα οδηγούσε στον τεχνητό κατακερματισμό μιας συνολικής αντίθετης στον ανταγωνισμό συμπεριφοράς, δυνάμενης να θίξει τη διάρθρωση της αγοράς εντός του ΕΟΧ, σε επιμέρους συμπεριφορές, με κίνδυνο οι συμπεριφορές αυτές να μην εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ένωσης.
- 58 Κατά συνέπεια, το επιχείρημα που παρατίθεται στη σκέψη 54 της παρούσας αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.
- 59 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα της Intel ότι το Γενικό Δικαστήριο αντέστρεψε παρανόμως, με τη σκέψη 289 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το βάρος απόδειξης, αρκεί η διαπίστωση ότι το επιχείρημα αυτό απορρέει από εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 286 έως 289 της αποφάσεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, όσον αφορά την έναρξη διάθεσης στην αγορά ορισμένων υπολογιστών σε παγκόσμιο επίπεδο, ότι, βάσει των στοιχείων που είχε στη διάθεσή του, σχεδιάζοταν η πώληση των υπολογιστών αυτών στην Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή και στην Αφρική, δηλαδή σε μια περιοχή της οποίας ο ΕΟΧ αποτελεί πολύ σημαντικό τμήμα, πράγμα που αρκεί για να διαπιστωθεί η ύπαρξη δυνητικών τουλάχιστον επιπτώσεων εντός του ΕΟΧ.
- 60 Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, βεβαίως, την απουσία συγκεκριμένων ενδείξεων που να εμφανίζουν ότι όλες οι σχεδιαζόμενες πωλήσεις προορίζονταν για τμήματα της ευρύτερης αυτής περιοχής εκτός του ΕΟΧ. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα των σκέψεων 287 και 288 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από τις οποίες προκύπτει ότι, κατά την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου, η θέση που διατυπώθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι υπήρχε το ενδεχόμενο το σύνολο των υπολογιστών αυτών να προοριζόταν για άλλες περιοχές, εκτός του ΕΟΧ, αποτελεί απλή εικασία της Intel, προς στήριξη της οποίας δεν προβλήθηκε κανένα επιχείρημα.
- 61 Ως εκ τούτου, το εν λόγω επιχείρημα είναι αβάσιμο.
- 62 Τέλος, τέταρτον, όσον αφορά τα επιχειρήματα της Intel σχετικά με τη χρήση του κριτηρίου της εφαρμογής από το Γενικό Δικαστήριο, αρκεί η επισήμανση ότι, με τη σκέψη 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι εξέτασε το κριτήριο αυτό επαλλάλως.
- 63 Οι αιτιάσεις κατά της επάλληλης αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορούν όμως να προκαλέσουν την αναίρεσή της (βλ., συναφώς, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Γαλλία κατά People's Mojahedin Organization of Iran, C-27/09 P, EU:C:2011:853, σκέψη 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 64 Συνεπώς, τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελή.
- 65 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο πέμπτος αναιρετικός λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τέταρτου αναιρετικού λόγου, σχετικά με ουσιώδη διαδικαστική πλημμέλεια που θίγει τα δικαιώματα άμυνας της Intel

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 66 Ο τέταρτος αναιρετικός λόγος, ο οποίος πρέπει να εξεταστεί δεύτερος καθώς σχετίζεται με τη διοικητική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, αφορά τη διαδικαστική μεταχείριση της ακρόασης του D1 από την Επιτροπή. Υποδιαιρείται σε τρία σκέλη.
- 67 Πρώτον, η Intel θεωρεί νομικά εσφαλμένη την κρίση στην οποία κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 612 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν παρέβη το άρθρο 19 του κανονισμού 1/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 του κανονισμού 773/2004.
- 68 Αφενός, με τη σκέψη 614 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε τεχνητό διαχωρισμό μεταξύ επίσημων και ανεπίσημων ακροάσεων. Επικαλούμενη την απόφαση του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή της 14ης Ιουλίου 2009, η Intel υποστηρίζει ότι κάθε συνάντηση με τρίτο η οποία αποσκοπεί στη συλλογή στοιχείων σχετικών με αντικείμενο έρευνας αποτελεί ακρόαση κατά την έννοια του άρθρου 19 και πρέπει, συνεπώς, να καταγράφεται.
- 69 Αφετέρου, η Intel προβάλλει επικουρικώς ότι, εφόσον ο κανονισμός 1/2003 ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υπάρχουν και μη επίσημες ακροάσεις οι οποίες δεν απαιτείται να καταγράφονται, η ακρόαση του D1 δεν ενέπιπτε στην κατηγορία αυτή, οπότε η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να προβεί στην καταγραφή του περιεχομένου της εν λόγω ακρόασης, η οποία διήρκεσε πέντε ώρες, δεδομένου ότι περιείχε μεγάλης σημασίας στοιχεία τα οποία αντικειμενικά σχετίζονταν με το αντικείμενο της έρευνας.
- 70 Δεύτερον, η Intel υποστηρίζει ότι κακώς δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο ότι η διαδικαστική πλημμέλεια που συνίσταται στην παράβαση του άρθρου 19 του κανονισμού 1/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 του κανονισμού 773/2004, μπορούσε να θεραπευθεί με την κοινοποίηση στην Intel του μη εμπιστευτικού κειμένου ενός σημειώματος το οποίο περιείχε τα θέματα της ημερήσιας διάταξης σχετικά με τα ουσιώδη στοιχεία της συγκεκριμένης ακρόασης, αλλά όχι περίληψη της μαρτυρίας του D1. Η Intel προβάλλει, συναφώς, ότι, αντιθέτως προς ό,τι δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 622 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το εν λόγω σημείωμα δεν περιείχε συνοπτική έκθεση των όσων συζητήθηκαν, αλλά απλό κατάλογο των θεμάτων που συζητήθηκαν κατά την ακρόαση αυτή.
- 71 Επιπλέον, η Intel τονίζει ότι το επιχείρημα που διατύπωσε η Επιτροπή, με το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως, ότι η καθυστερημένη κοινοποίηση του εσωτερικού σημειώματος θεράπευσε την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της, δεν συμβιβάζεται με την κατάφωρη παράλειψη καταχώρισης του περιεχομένου της μαρτυρίας του D1 στο εν λόγω σημείωμα, καθώς και με την παραδοχή της Επιτροπής ότι σκοπός του σημειώματος δεν ήταν η ακριβής ή εξαντλητική καταγραφή του περιεχομένου της επίμαχης συνάντησης.
- 72 Τρίτον, η Intel φρονεί ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, καθώς δεν εφάρμοσε το κριτήριο που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2011, Solvay κατά Επιτροπής (C-109/10 P, EU:C:2011:686). Κρίνοντας, με τη σκέψη 630 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Intel μπορούσε να ανασυστήσει επαρκώς κατά νόμον το περιεχόμενο της επίμαχης ακρόασης, παρά το γεγονός ότι δεν είχε παραστεί σε αυτήν, το Γενικό Δικαστήριο υποχρέωσε την αναιρεσείουσα να αποδείξει το περιεχόμενο στοιχείων που δεν της είχαν ποτέ κοινοποιηθεί.

- 73 Η ACT συντάσσεται με τα επιχειρήματα που προβάλλει η Intel προς στήριξη του τέταρτου αναιρετικού λόγου και τονίζει, μεταξύ άλλων, ότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο τα όσα κατέθεσε ο D1 να ήταν χρήσιμα για την άμυνα της Intel, δεδομένου ότι αυτός είχε προσκομίσει το 2003 απαλλακτικά στοιχεία στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον της US Federal Trade Commission (αρμόδιας για τον ανταγωνισμό ομοσπονδιακής υπηρεσίας των Ηνωμένων Πολιτειών).
- 74 Πέραν της θέσης της ότι ο τέταρτος αναιρετικός λόγος είναι αλυσιτελής, η Επιτροπή προβάλλει, πρώτον, ότι η απόφαση του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή την οποία επικαλείται η Intel δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί προς στοιχειοθέτηση νομικού σφάλματος, δεδομένου ότι η Intel δεν αμφισβήτησε τη σκέψη 617 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία η επίμαχη συνάντηση δεν αποσκοπούσε στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων υπό μορφή υπογεγραμμένου πρακτικού ή δηλώσεων βάσει του άρθρου 19 του κανονισμού 1/2003. Η Επιτροπή προσθέτει, ότι, με τις σκέψεις 614 έως 616 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξομοίωσε τη φύση των στοιχείων που συλλέγονται δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού αυτού με τη φύση εκείνων που συλλέγονται βάσει του άρθρου 18 του ίδιου κανονισμού και, εν συνεχεία, αποφάνθηκε ότι η συγκεκριμένη συνάντηση δεν αποτελούσε ακρόαση κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 19.
- 75 Δεύτερον, η Επιτροπή διατείνεται, κατ' ουσίαν, ότι η κοινοποίηση του εσωτερικού σημειώματος θεράπευσε επαρκώς την προβαλλόμενη διαδικαστική πλημμέλεια. Προβάλλει, επιπλέον, ότι το γεγονός ότι η Intel δεν ήταν παρούσα στην επίμαχη ακρόαση δεν συνεπάγεται ότι ήταν εσφαλμένο το συμπέρασμα που διατυπώνεται με τη σκέψη 631 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά το οποίο ήταν δυνατή η ανασύσταση του περιεχομένου του συγκεκριμένου αποδεικτικού στοιχείου. Συγκεκριμένα, η Intel αντιφάσκει προς επιχειρήματα που είχε προβάλει πρωτοδίκως, με τα οποία υποστήριζε ότι το περιεχόμενο των δηλώσεων του D1 μπορούσε να ανασυσταθεί τουλάχιστον προκειμένου να διαπιστωθεί εάν αυτές ήταν απαλλακτικές.
- 76 Τρίτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης διαφέρουν από εκείνες της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 25 Οκτωβρίου 2011, Solvay κατά Επιτροπής (C-109/10 P, EU:C:2011:686), στο πλαίσιο της οποίας είχε προβληθεί αιτίαση για προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας σε σχέση με τη διαπίστωση περί δεσπόζουσας θέσης της Solvay SA στην οικεία αγορά, διαπίστωση η οποία στηριζόταν σε μαχητό τεκμήριο.
- 77 Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι δεν συνιστά νομικό σφάλμα η εφαρμογή, από το Γενικό Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση, της νομολογίας που διαμορφώθηκε κατόπιν της αποφάσεως της 25 Οκτωβρίου 2011, Solvay κατά Επιτροπής (C-109/10 P, EU:C:2011:686), προκειμένου να κριθεί ότι δεν υπήρξε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.
- 78 Κατά το μέτρο που όλες οι δηλώσεις της Dell περί μη ύπαρξης εκπτώσεων λόγω αποκλειστικότητας κρίθηκαν, με τη σκέψη 582 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως αναξιόπιστες βάσει άλλων προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων, η Επιτροπή φρονεί ότι ένα εκτεταμένο πρακτικό της κατηγορηματικότητας διάψευσης του D1 δεν θα είχε καμία χρησιμότητα για την Intel.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 79 Καταρχάς, η Επιτροπή χαρακτηρίζει τον τέταρτο αναιρετικό λόγο αλυσιτελή, κατά το μέτρο που δεν αμφισβητείται η διαπίστωση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η Intel χορήγησε στην Dell εκπτώσεις λόγω αποκλειστικότητας.
- 80 Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό είναι απορριπτέο, διότι, με αυτόν τον αναιρετικό λόγο, η αναιρεσείουσα ζητεί, συγκεκριμένα, αφενός, μείωση του ύψους του επιβληθέντος προστίμου και, αφετέρου, την ακύρωση της επίδικης απόφασης, κατά το μέρος που σχετίζεται με την Dell, υποστηρίζοντας ότι, παραλείποντας να καταγράψει την ακρόαση του D1, η Επιτροπή της στέρησε τη δυνατότητα να λάβει γνώση αποδεικτικών στοιχείων, θίγοντας έτσι τα δικαιώματα άμυνάς της.

- 81 Πρέπει, συναφώς, να εξεταστεί το βάσιμο του συγκεκριμένου λόγου.
- 82 Με αυτόν, η Intel προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, καθώς έκρινε, με την αιτιολογική σκέψη 612 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν παρέβη άρθρο 19 του κανονισμού 1/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 του κανονισμού 773/2004.
- 83 Συναφώς, επισημαίνεται, καταρχάς, ότι, όπως αποφάνθηκε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 621 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από το εσωτερικό σημείωμα της Επιτροπής σχετικά με την ακρόαση του D1 προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι τα ζητήματα που συζητήθηκαν κατά την εν λόγω συνάντηση, η οποία διήρκεσε περισσότερο από πέντε ώρες, σχετιζόνταν αντικειμενικά με το ουσιαστικό αντικείμενο της έρευνας. Επιπλέον, ο D1 ήταν ένα από τα πλέον υψηλόβαθμα διευθυντικά στελέχη του μεγαλύτερου πελάτη της Intel και, όπως τόνισε η Intel, χωρίς να υπάρξει αντίκρουση επ' αυτού, το εν λόγω στέλεχος ήταν υπεύθυνο για την εποπτεία των σχέσεων της επιχείρησής του με την Intel. Επομένως, σκοπός της ακρόασης του D1 από την Επιτροπή ήταν η συλλογή στοιχείων συναφών με το αντικείμενο της σχετικής με την Intel έρευνας, κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, πράγμα που άλλωστε η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε.
- 84 Πρώτον, όσον αφορά τη διάκριση μεταξύ επίσημων και ανεπίσημων ακροάσεων, στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 614 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από τη διατύπωση του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003 προκύπτει ότι η διάταξη αυτή ισχύει για κάθε ακρόαση που αποσκοπεί στη συλλογή στοιχείων σχετικών με το αντικείμενο της έρευνας.
- 85 Με την αιτιολογική σκέψη 25 του κανονισμού 1/2003 διευκρινίζεται, συναφώς, ότι σκοπός του κανονισμού είναι η ενίσχυση των ερευνητικών εξουσιών της Επιτροπής, ιδίως διά της παροχής σε αυτήν της δυνατότητας να καλεί σε ακρόαση οποιοδήποτε πρόσωπο διαθέτει τυχόν χρήσιμες πληροφορίες και να καταγράφει τις δηλώσεις του.
- 86 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003 αποτελεί, συνεπώς, τη νομική βάση δυνάμει της οποίας δύναται η Επιτροπή να διενεργεί ακροάσεις στο πλαίσιο έρευνας, πράγμα που επιβεβαιώνεται από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του κανονισμού {βλ. πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 [EK] και με την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 1017/68, (ΕΟΚ) 2988/74, (ΕΟΚ) 4056/86 και (ΕΟΚ) 3975/87 [COM(2000) 582 τελικό], ΕΕ 2000, C 365Ε, σ. 284}.
- 87 Δεν προκύπτει ούτε από το γράμμα ούτε από τον σκοπό της διάταξης αυτής κάποιο στοιχείο που να οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο νομοθέτης θέλησε να καθιερώσει δύο διακριτές κατηγορίες ακροάσεων ή να εξαιρέσει ορισμένες ακροάσεις από το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως.
- 88 Είναι, ως εκ τούτου, εσφαλμένη η κρίση που διατυπώνει το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 614 έως 618 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι οι ακροάσεις που διενεργεί η Επιτροπή στο πλαίσιο έρευνας διακρίνονται σε επίσημες, ως προς τις οποίες εφαρμόζεται το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 του κανονισμού 773/2004, και ανεπίσημες, οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών.
- 89 Δεύτερον, κατά το μέτρο που η Intel υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να καταγράφει κάθε ακρόαση που διενεργείται βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, επισημαίνεται, καταρχάς, ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 773/2004, το οποίο ορίζει ότι η Επιτροπή «ενημερώνει επίσης [τον ενδιαφερόμενο για] την πρόθεσή της να καταγράψει τη συνέντευξη», δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η καταγραφή είναι προαιρετική, αλλά ότι η Επιτροπή οφείλει να προειδοποιήσει τον ενδιαφερόμενο για την επικείμενη καταγραφή.
- 90 Περαιτέρω, το άρθρο 3, παράγραφος 3, του κανονισμού 773/2003, όπου διευκρινίζεται ότι «[η] Επιτροπή μπορεί να καταγράφει τις καταθέσεις που λαμβάνει από τα ερωτώμενα πρόσωπα, σε οποιαδήποτε μορφή», συνεπάγεται ότι, όπως ορθώς αποφάνθηκε το Γενικό Δικαστήριο με τη

σκέψη 617 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εφόσον η Επιτροπή αποφασίσει, με τη συγκατάθεση του ερωτώμενου προσώπου, να διενεργήσει ακρόαση βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, υποχρεούται να καταγράψει την ακρόαση στο σύνολό της, διατηρώντας μόνο την ευχέρεια να επιλέξει τον τρόπο καταγραφής.

- 91 Συνεπώς, η Επιτροπή υπέχει την υποχρέωση να καταγράψει με όποιον τρόπο επιλέξει κάθε ακρόαση την οποία διενεργεί βάσει του άρθρου 19 του κανονισμού 1/2003, με σκοπό τη συλλογή στοιχείων σχετικών με το αντικείμενο της έρευνάς της.
- 92 Όσον αφορά το αν ήταν ορθή η κρίση στην οποία κατέληξε το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 622 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η κοινοποίηση στην Intel, κατά τη διοικητική διαδικασία, μη εμπιστευτικού κειμένου του εσωτερικού σημειώματος που είχε καταρτίσει η Επιτροπή σχετικά με τη συνάντησή της με τον D1 θεράπευσε το ελάττωμα το οποίο συνίστατο στην παράλειψη καταγραφής της ακρόασης που διεξήχθη κατά την προαναφερθείσα συνάντηση, επισημαίνεται ότι, όπως αποφάνθηκε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 635 και 636 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το εν λόγω εσωτερικό σημείωμα περιέχει μεν συνοπτική παράθεση των θεμάτων που συζητήθηκαν κατά την επίμαχη ακρόαση, πλην όμως δεν περιέχει καμία ένδειξη για το περιεχόμενο των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά την ακρόαση αυτή, ιδίως όσον αφορά τη φύση των στοιχείων που προσκόμισε ο D1 κατά την εν λόγω ακρόαση σχετικά με τα διαλαμβανόμενα στο σημείωμα ζητήματα. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ήταν εσφαλμένη η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η κοινοποίηση του εν λόγω εσωτερικού σημειώματος στην Intel κατά τη διοικητική διαδικασία θεράπευσε το αρχικό ελάττωμα της διαδικασίας, το οποίο συνίστατο στη μη καταγραφή της επίμαχης ακρόασης.
- 93 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικά σφάλματα, διότι, πρώτον, προέβη σε διάκριση των ακροάσεων που σχετίζονται με το αντικείμενο έρευνας της Επιτροπής σε επίσημες ακροάσεις, οι οποίες διέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003 και του άρθρου 3 του κανονισμού 773/2004, και σε ανεπίσημες ακροάσεις, οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών, δεύτερον, έκρινε ότι η συνάντηση μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και του D1, μολονότι είχε ως αντικείμενο μια τέτοια έρευνα της Επιτροπής, εντούτοις δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των ως άνω διατάξεων, καθώς επρόκειτο για ανεπίσημη ακρόαση, και, τρίτον, έκρινε, επικουρικώς, ότι η κοινοποίηση στην Intel κατά τη διοικητική διαδικασία του μη εμπιστευτικού κειμένου του σχετικού με την επίμαχη συνάντηση εσωτερικού σημειώματος που κατάρτισε η Επιτροπή θεράπευσε την παράλειψη καταγραφής της συνάντησης αυτής.
- 94 Ωστόσο, εάν το σκεπτικό αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου ενέχει παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, αλλά το διατακτικό της είναι ορθό κατ' άλλη νομική αιτιολογία, μια τέτοια παραβίαση δεν μπορεί να οδηγήσει σε αναίρεση της ως άνω αποφάσεως, αλλά απαιτείται αντικατάσταση σκεπτικού (απόφαση της 9ης Ιουνίου 2011, Comitato «Venezia vuole vivere» κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-71/09 P, C-73/09 P και C-76/09 P, EU:C:2011:368, σκέψη 118 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 95 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι, με τη σκέψη 611 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι διάδικοι συμφωνούν ότι η Επιτροπή δεν στήριξε την επίδικη απόφαση, όσον αφορά τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης της Intel, στα στοιχεία που συνέλεξε κατά την ακρόαση του D1.
- 96 Τούτου δοθέντος, ως προς το επιχείρημα της Intel ότι ο D1 παρέσχε στην Επιτροπή απαλλακτικά στοιχεία, τα οποία η Επιτροπή όφειλε να καταγράψει σε κατάλληλο πρακτικό στο οποίο να έχει πρόσβαση η Intel, υπενθυμίζεται ότι, όσον αφορά τη μη κοινοποίηση εγγράφου που φέρεται να περιέχει απαλλακτικά στοιχεία, εναπόκειται στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση να αποδείξει ότι η μη κοινοποίηση του εγγράφου αυτού μπορεί να επηρέασε σε βάρος της την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της απόφασης της Επιτροπής (βλ., συναφώς, απόφαση της 1ης Ιουλίου 2010, Knauf Gips κατά Επιτροπής, C-407/08 P, EU:C:2010:389, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 97 Επομένως, η επιχείρηση οφείλει να αποδείξει ότι θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει το εν λόγω απαλλακτικό έγγραφο για την άμυνά της, υπό την έννοια ότι, αν είχε τη δυνατότητα να στηριχθεί σε αυτό κατά τη διοικητική διαδικασία, θα μπορούσε να επικαλεστεί στοιχεία που δεν θα συμφωνούσαν με τα συμπεράσματα στα οποία είχε καταλήξει στο στάδιο αυτό η Επιτροπή και, ως εκ τούτου, θα μπορούσε ενδεχομένως να επηρεάσει με κάποιο τρόπο τις εκτιμήσεις που διατύπωσε η Επιτροπή στην απόφασή της (βλ., συναφώς, απόφαση της 1ης Ιουλίου 2010, *Knauf Gips κατά Επιτροπής*, C-407/08 P, EU:C:2010:389, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 98 Επομένως, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση πρέπει να αποδείξει, αφενός, ότι δεν είχε πρόσβαση σε ορισμένα απαλλακτικά αποδεικτικά στοιχεία και, αφετέρου, ότι μπορούσε να χρησιμοποιήσει τα στοιχεία αυτά για την άμυνά της (βλ., συναφώς, απόφαση της 1ης Ιουλίου 2010, *Knauf Gips κατά Επιτροπής*, C-407/08 P, EU:C:2010:389, σκέψη 24).
- 99 Εν προκειμένω, όμως, από την εμπειριστατωμένη ανάλυση που παραθέτει το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 629 έως 659 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι στην Intel κοινοποιήθηκε κατά τη διοικητική διαδικασία όχι μόνον το μη εμπιστευτικό κείμενο του καταρτισθέντος από την Επιτροπή εσωτερικού σημειώματος σχετικά με την ακρόαση του D1, αλλά και «ενημερωτικό έγγραφο» το οποίο περιείχε τις έγγραφες απαντήσεις της Dell σε προφορικές ερωτήσεις που τέθηκαν στον D1 κατά την εν λόγω ακρόαση.
- 100 Επιπλέον, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 44 έως 49 και 628 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ενώ η Intel είχε τη δυνατότητα να αναπτύξει κατά τη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου τις παρατηρήσεις της με βάση το εμπιστευτικό κείμενο του εν λόγω εσωτερικού σημειώματος, το οποίο περιείχε ενδείξεις σχετικά με το περιεχόμενο των συζητήσεων, εντούτοις δεν παρέθεσε καμία ένδειξη από την οποία θα μπορούσε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή παρέλειψε να καταγράψει κατά την επίμαχη ακρόαση απαλλακτικά στοιχεία τα οποία θα ήταν χρήσιμα στην Intel για την άμυνά της, υπό την έννοια ότι θα δικαιολογούσαν τη διαφορετική ερμηνεία ορισμένων από τις άμεσες έγγραφες αποδείξεις που παρατίθενται στην επίδικη απόφαση, προκειμένου να διαπιστωθεί ότι οι επίμαχες πρακτικές εφαρμόζονται υπό όρους.
- 101 Συγκεκριμένα, όπως τονίζει η Επιτροπή, η Intel δεν έκανε χρήση της δυνατότητας που διέθετε βάσει των άρθρων 68 έως 76 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ως ίσχυε κατά τον χρόνο έκδοσης της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, να ζητήσει την κλήτευση του D1 από το Γενικό Δικαστήριο. Δεν απέδειξε καν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι επιχείρησε να έλθει σε επαφή με τον D1 προκειμένου αυτός να επιβεβαιώσει ότι, κατά την ακρόασή του, παρέσχε απαλλακτικά στοιχεία ενδεχομένως χρήσιμα για την άμυνα της Intel.
- 102 Υπό τις περιστάσεις αυτές, τα νομικά σφάλματα της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα οποία παρατίθενται στη σκέψη 93 της παρούσας αποφάσεως, δεν κλονίζουν τη διαπίστωση, στη σκέψη 625 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν συνέτρεξε κατά τη διοικητική διαδικασία πλημμέλεια θίγουσα τα δικαιώματα άμυνας της Intel, ικανή να επιφέρει την ακύρωση της επίδικης απόφασης (βλ., συναφώς, απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, *Επιτροπή κ.λπ. κατά Kadı*, C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, EU:C:2013:518, σκέψη 164).
- 103 Κατά συνέπεια, το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του τέταρτου αναιρετικού λόγου είναι απορριπτέα ως αλυσιτελή (βλ., συναφώς, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, *Επιτροπή κατά IPK International*, C-336/13 P, EU:C:2015:83, σκέψη 66).
- 104 Κατά το μέτρο που το τρίτο σκέλος του τέταρτου αναιρετικού λόγου αφορά την εφαρμογή της αποφάσεως της 25ης Οκτωβρίου 2011, *Solvay κατά Επιτροπής* (C-109/10 P, EU:C:2011:686), στην υπό κρίση υπόθεση, διαπιστώνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του ζητήματος αυτού στο πλαίσιο της επάλληλης εξέτασης των επιπτώσεων που θα είχε ενδεχόμενη διαδικαστική πλημμέλεια για την επίδικη απόφαση.

- 105 Πάντως, οι αιτιάσεις κατά της επάλληλης αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορούν να επιφέρουν την αναιρέσή της και είναι, ως εκ τούτου, αλυσιτελείς (βλ., συναφώς, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Γαλλία κατά People's Mojahedin Organization of Iran, C-27/09 P, EU:C:2011:853, σκέψη 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 106 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του τέταρτου αναιρετικού λόγου πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές.
- 107 Επομένως, ο τέταρτος αναιρετικός λόγος κρίνεται απορριπτέος στο σύνολό του.

Επί του πρώτου αναιρετικού λόγου, σχετικά με νομικό σφάλμα οφειλόμενο στην παράλειψη εξέτασης των επίμαχων εκπτώσεων υπό το πρίσμα του συνόλου των σχετικών περιστάσεων

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 108 Ο πρώτος αναιρετικός λόγος, ο οποίος επιβάλλεται να εξεταστεί τρίτος, καθώς σχετίζεται με τη διαπίστωση περί κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, υποδιαιρείται σε τρία σκέλη.
- 109 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου αναιρετικού λόγου, η Intel υποστηρίζει ότι οι εκπτώσεις υπέρ πιστών πελατών μπορούν να χαρακτηριστούν ως καταχρηστικές μόνο μετά από εξέταση όλων των σχετικών περιστάσεων, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν οι εκπτώσεις αυτές είναι ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Η Intel επικαλείται, ιδίως, τις σκέψεις 70 και 71 της αποφάσεως της 19ης Απριλίου 2012, Tomra Systems κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-549/10 P, EU:C:2012:221), και υποστηρίζει ότι η ανάλυση του συνόλου των περιστάσεων είναι επιβεβλημένη τόσο στην περίπτωση των εκπτώσεων λόγω αποκλειστικότητας όσο και στην περίπτωση άλλων εκπτώσεων που αποσκοπούν στην εξασφάλιση πιστών πελατών.
- 110 Η Intel προβάλλει, ακόμη, ότι ούτε από το γράμμα ούτε από τη διάρθρωση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι ορισμένες συμπεριφορές πρέπει χαρακτηρίζονται ως εκ φύσεως αντίθετες στον ανταγωνισμό, εφόσον υιοθετούνται από κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση.
- 111 Η Intel υποστηρίζει ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για να διαπιστωθεί κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, απαιτείται εξέταση του συνόλου των περιστάσεων, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης του ύψους των επίμαχων εκπτώσεων, της διάρκειας της χορηγήσεώς τους, των μεριδίων αγοράς τα οποία αυτές αφορούν, των αναγκών των πελατών και της ικανότητας των εκπτώσεων αυτών να εκτοπίσουν έναν εξίσου αποτελεσματικό ανταγωνιστή από την αγορά (as efficient competitor test, στο εξής: κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή), προκειμένου να διαπιστωθεί εάν οι εν λόγω εκπτώσεις είναι ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό και, συνεπώς, συνιστούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.
- 112 Εξάλλου, κατά την Intel, η δυνατότητα την οποία εκθέτει το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 94 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δηλαδή μια κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση μπορεί να αποδείξει ότι η συμπεριφορά της είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη, δεν αποτελεί πραγματικό ενδεχόμενο, διότι, με τη σκέψη 89 της ίδιας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι τα ευεργετικά αποτελέσματα μιας τέτοιας συμπεριφοράς δεν θα αναγνωρίζονταν. Ομοίως, η θέση που διατυπώνει η Επιτροπή συνιστά αντιστροφή του βάρους απόδειξης, καθώς η Intel θα ήταν υποχρεωμένη να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά της πριν ακόμη η Επιτροπή αποδείξει ότι η συμπεριφορά αυτή ήταν ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό.

- 113 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου αναιρετικού λόγου, η Intel προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εκτίμησε τις πιθανότητες περιορισμού του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι οι επίμαχες εκπτώσεις χαρακτηρίστηκαν ή εξετάστηκαν με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως εκπτώσεις λόγω αποκλειστικότητας δεν σημαίνει ότι δεν έπρεπε να εξεταστεί εάν μπορούσαν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό.
- 114 Με το τρίτο σκέλος του πρώτου αναιρετικού λόγου, η Intel προβάλλει ότι η ανάλυση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 172 έως 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σχετικά με την ικανότητα των εκπτώσεων να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, προκειμένου να τεκμηριώσει την κρίση του ότι η επίμαχη συμπεριφορά έναντι των αποδεκτών των εκπτώσεων ήταν ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό, είναι ανεπαρκής και δεν θεραπεύει τα προαναφερθέντα νομικά σφάλματα.
- 115 Το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε εσφαλμένως, αφενός, να λάβει υπόψη του σημαντικές περιστάσεις, όπως το γεγονός ότι οι επίμαχες εκπτώσεις κάλυπταν περιορισμένο τμήμα της αγοράς, ότι οι εν λόγω πρακτικές διάρκεσαν για σύντομο χρονικό διάστημα, ότι δεν υπήρξε αποκλεισμός των ανταγωνιστών από την αγορά και ότι υπήρξε ταχεία μείωση των τιμών, και, αφετέρου, να προβεί προηγουμένως σε ανάλυση με βάση το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή.
- 116 Όσον αφορά το καλυπτόμενο από τις επίμαχες εκπτώσεις τμήμα της αγοράς, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εσφαλμένως ότι η επίμαχη συμπεριφορά κάλυπτε σημαντικό τμήμα της αγοράς. Το ποσοστό κάλυψης της αγοράς ήταν κατά μέσο όρο 14 %, ποσοστό μη συγκρίσιμο με τον αποκλεισμό του 39 % της οικείας αγοράς στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, Tomra Systems κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-549/10 P, EU:C:2012:221), και του 40 % στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2003, Van den Bergh Foods κατά Επιτροπής (T-65/98, EU:T:2003:281). Η Intel αμφισβητεί, συναφώς, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι το ποσοστό κάλυψης της αγοράς από τις επίμαχες πρακτικές δεν έχει σημασία, καθώς αφορά μόνον τις απτές επιπτώσεις. Η Intel απαντά ότι το μεγάλο ποσοστό κάλυψης της αγοράς αποτελεί αναγκαίο στοιχείο για τη διαπίστωση καταχρηστικής συμπεριφοράς.
- 117 Όσον αφορά τη διάρκεια των επίμαχων πρακτικών, η Intel φρονεί ότι οι μικρής διάρκειας συμφωνίες δεν έχουν καμία πραγματική ή δυνητική επίπτωση στην αγορά. Η Intel προβάλλει, επιπλέον, ότι το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 113 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η διάρκεια ισχύος των συμφωνιών δεν ήταν σύντομη, όχι με βάση τη διάρκεια κάθε συμφωνίας χωριστά, αλλά με βάση τη συνολική διάρκεια περισσοτέρων συμφωνιών, με αποτέλεσμα να μη λάβει υπόψη του ότι οι πελάτες της Intel είχαν τη δυνατότητα να αποδεσμεύονται συχνά από τις συμφωνίες. Η Intel αμφισβητεί, συναφώς, τη θέση της Επιτροπής ότι οι OEM πελάτες της δεν μπορούσαν να αποδεσμευθούν από τις συμφωνίες τους με την αναιρεσείουσα, παρά το γεγονός ότι οι συμφωνίες αυτές είχαν μικρή διάρκεια ισχύος. Το μη αμφισβητούμενο γεγονός ότι η Dell άλλαξε προμηθευτή, επιλέγοντας την AMD, ενώ η Intel χορηγούσε τις μεγαλύτερες εκπτώσεις, αποδεικνύει ότι υπήρχε πράγματι δυνατότητα αλλαγής προμηθευτή.
- 118 Όσον αφορά το ότι οι επίμαχες εκπτώσεις δεν είχαν ως συνέπεια τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών, η Intel φρονεί ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του τους περιορισμούς της παραγωγικής δυνατότητας τους οποίους αντιμετώπιζε η AMD και λόγω των οποίων δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί στη ζήτηση CPU, με συνέπεια η Dell και η Lenovo να εφοδιάζονται κατά τα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα αποκλειστικά από την Intel.
- 119 Σχετικά με τη σημασία του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε νομικό σφάλμα, καθώς δεν θεώρησε ότι η ανάλυση που παραθέτει η Επιτροπή στην επίδικη απόφαση έχει σημασία και αποτελεί μέρος του ελέγχου τον οποίον οφείλει να ασκεί το Γενικό Δικαστήριο προκειμένου να συμμορφώνεται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950. Κατά την Intel, το ζήτημα δεν είναι εάν η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να

εφαρμόσει το κριτήριο αυτό. Πάντως, εφόσον προέβη στην ανάλυση αυτή, τα ορθώς εκτιμώμενα αποτελέσματά της έπρεπε να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο του συνόλου των περιστάσεων που συνεκτιμώνται προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υπήρχε πιθανότητα περιορισμού του ανταγωνισμού.

- 120 Η ACT συντάσσεται, κατ' ουσίαν, με τη θέση της Intel.
- 121 Η Επιτροπή φρονεί ότι ο πρώτος αναιρετικός λόγος στηρίζεται στη μη τεκμηριωμένη παραδοχή ότι οι εκπτώσεις λόγω αποκλειστικότητας αποτελούν απλώς τιμολογιακή πρακτική. Επομένως, το Δικαστήριο δεν πρέπει να εξετάσει τον συγκεκριμένο αναιρετικό λόγο.
- 122 Επικουρικώς, η Επιτροπή προβάλλει ότι οι εκπτώσεις λόγω αποκλειστικότητας έχουν χαρακτηριστικά αντίθετα στον ανταγωνισμό σε τέτοιο βαθμό ώστε συνήθως δεν είναι απαραίτητο να αποδειχθεί η ικανότητά τους να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα, οι εκπτώσεις αυτές έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα, οφειλόμενο στο ενδεχόμενο να απολέσει η επιχείρηση-πελάτης τις εκπτώσεις στο μη διεκδικήσιμο τμήμα της αγοράς. Επομένως, οι εκπτώσεις περιορίζουν εν γένει την ελευθερία των πελατών να επιλέξουν τις πηγές εφοδιασμού τους βάσει της πλέον ελκυστικής προσφοράς.
- 123 Επιπλέον, η θέση της Intel ότι οι σκέψεις 70 και 71 της απόφασης της 19ης Απριλίου 2012, Tomra Systems κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-549/10 P, EU:C:2012:221), αφορούν τις εκπτώσεις λόγω αποκλειστικότητας στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία των σκέψεων αυτών.
- 124 Η Επιτροπή φρονεί ότι η επιχειρηματολογία που αναπτύσσει κατ' αναίρεση η Intel είναι απαράδεκτη, διότι δεν αφορά νομικό σφάλμα.
- 125 Σε κάθε περίπτωση, η εν λόγω επιχειρηματολογία είναι αλυσιτελής, διότι, με τις σκέψεις 172 έως 197 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η συμπεριφορά της Intel ήταν ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό.
- 126 Επικουρικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ακόμη ότι το νομικό κριτήριο που απορρέει από τη νομολογία που αφορά τις τιμολογιακές πρακτικές καθώς και τις επιθετικές τιμές δεν έχει εφαρμογή στις εκπτώσεις λόγω αποκλειστικότητας. Διευκρινίζει, συναφώς, ότι, με την απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, Tomra Systems κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-549/10 P, EU:C:2012:221), το Δικαστήριο είχε τη δυνατότητα να εφαρμόσει, στα συστήματα εκπτώσεων, το νομικό κριτήριο εκτίμησης του καταχρηστικού χαρακτήρα των τιμολογιακών πρακτικών, πλην όμως, με την εν λόγω απόφασή του, επανέλαβε ρητώς ότι η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση η οποία εφαρμόζει ένα τέτοιο σύστημα εκπτώσεων καταχράται τη θέση της αυτή.
- 127 Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν είναι απαραίτητο να εξετάσει το Δικαστήριο τα επιχειρήματα της Intel σχετικά με τις σκέψεις 172 έως 197 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, διότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε επαλλήλως το ζήτημα εάν η Επιτροπή απέδειξε με την επίδικη απόφαση ότι η συμπεριφορά της Intel ήταν ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό.
- 128 Επικουρικώς, η Επιτροπή προβάλλει ότι, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον η ύπαρξη μιας συνολικής στρατηγικής και ότι τα σχετικά επιχειρήματα της Intel είναι απαράδεκτα, καθώς αποσκοπούν στην εκ νέου εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών. Απαντά, επίσης, στα επιχειρήματα της Intel σχετικά με τη σημασία του ποσοστού κάλυψης της αγοράς και της διάρκειας εφαρμογής της πρακτικής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 129 Καταρχάς, με τα δύο πρώτα σκέλη του πρώτου αναιρετικού λόγου, η Intel, υποστηριζόμενη από την ACT, προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι δέχθηκε ότι οι επίμαχες πρακτικές συνιστούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, χωρίς προηγουμένως να εξετάσει το σύνολο των περιστάσεων της υπόθεσης και χωρίς να εξετάσει εάν πιθανολογείται περιορισμός του ανταγωνισμού λόγω της συμπεριφοράς αυτής.
- 130 Δεύτερον, με το τρίτο σκέλος του πρώτου αναιρετικού λόγου, η Intel επικρίνει την ανάλυση στην οποία προέβη επαλλήλως το Γενικό Δικαστήριο, ιδίως με τις σκέψεις 172 έως 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σχετικά με την ικανότητα των εκπώσεων και χρηματικών καταβολών υπέρ των Dell, HP, NEC, Lenovo και MSH να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, βάσει των περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης.
- 131 Στο πλαίσιο αυτό, η Intel αμφισβητεί, ιδίως, την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με τη σημασία του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, το οποίο εφάρμοσε εν προκειμένω η Επιτροπή.
- 132 Υποστηρίζει, συγκεκριμένα, ότι, εφόσον η Επιτροπή εφάρμοσε το κριτήριο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εξετάσει την επιχειρηματολογία της σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού ενείχε πολλά σφάλματα και ότι, εάν το κριτήριο αυτό είχε εφαρμοστεί ορθώς, θα οδηγούσε σε συμπέρασμα αντίθετο από αυτό στο οποίο κατέληξε η Επιτροπή, δηλαδή στο συμπέρασμα ότι οι επίμαχες εκπώσεις δεν ήταν ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό.
- 133 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 102 ΣΛΕΕ ουδόλως έχει ως σκοπό να εμποδίσει μια επιχείρηση να κατακτήσει, με τις δικές της ικανότητες, δεσπόζουσα θέση σε μια αγορά. Η διάταξη αυτή, επίσης, δεν έχει ως σκοπό να εξασφαλίσει ότι θα παραμείνουν στην αγορά οι λιγότερο αποτελεσματικοί ανταγωνιστές της επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση (βλ., ιδίως, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2012, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 134 Συνεπώς, ο εκτοπισμός ανταγωνιστή από την αγορά δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι πλήττεται η λειτουργία του ανταγωνισμού. Εξ ορισμού, ο υγιής ανταγωνισμός μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την εξαφάνιση από την αγορά ή την περιθωριοποίηση ανταγωνιστών λιγότερο αποτελεσματικών και ως εκ τούτου λιγότερο ελκυστικών για τους καταναλωτές από άποψη τιμών, επιλογών, ποιότητας ή καινοτομίας (βλ., ιδίως, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2012, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 135 Ωστόσο, η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση υπέχει ειδική υποχρέωση να μη θίγει, με τη συμπεριφορά της, τον αποτελεσματικό και ανόθευτο ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* κατά Επιτροπής, 322/81, EU:C:1983:313, σκέψη 57, καθώς και της 27ης Μαρτίου 2012, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 136 Συνεπώς, το άρθρο 102 ΣΛΕΕ απαγορεύει, μεταξύ άλλων, σε κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση να εφαρμόζει πρακτικές που οδηγούν σε εκτοπισμό των θεωρούμενων ως εξίσου αποτελεσματικών με αυτήν ανταγωνιστών της από την αγορά και να ενισχύει κατ' αυτόν τον τρόπο τη δεσπόζουσα θέση της, καταφεύγοντας σε άλλα μέσα εκτός από εκείνα που εντάσσονται στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού. Υπό την προοπτική αυτή, δεν μπορεί, επομένως, να θεωρηθεί θεμιτή κάθε πρακτική ανταγωνισμού μέσω των τιμών (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2012, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, σκέψη 25).
- 137 Συναφώς, έχει κριθεί ότι η πρακτική μιας επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά να δεσμεύει τους αγοραστές της, έστω και κατόπιν αιτήματός τους, επιβάλλοντάς τους την υποχρέωση ή τη δέσμευση να καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών τους αποκλειστικά από την εν

λόγω επιχείρηση, συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, κατά την έννοια του άρθρου 102 ΣΛΕΕ, ανεξαρτήτως του αν η υποχρέωση αυτή συμφωνήθηκε χωρίς αντάλλαγμα είτε με αντάλλαγμα τη χορήγηση εκπτώσεων. Το ίδιο ισχύει και σε περίπτωση που η εν λόγω επιχείρηση, χωρίς να δεσμεύει τους αγοραστές με ρητή υποχρέωση, εφαρμόζει, είτε βάσει συμφωνιών με τους αγοραστές αυτούς είτε μονομερώς, σύστημα εκπτώσεων υπέρ των πιστών πελατών, δηλαδή εκπτώσεων που εξαρτώνται από τον όρο ότι ο πελάτης θα καλύπτει το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών του αποκλειστικά από την επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1979, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, 85/76, EU:C:1979:36, σκέψη 89).

- 138 Ωστόσο, πρέπει να αποσαφηνιστεί η νομολογία αυτή όσον αφορά την περίπτωση κατά την οποία η ενδιαφερόμενη επιχείρηση υποστηρίζει, κατά τη διοικητική διαδικασία, προσκομίζοντας σχετικά αποδεικτικά στοιχεία, ότι η συμπεριφορά της δεν ήταν ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό και, ειδικότερα, να προκαλέσει, όπως της προσάπτεται, τον εκτοπισμό ανταγωνιστών από την αγορά.
- 139 Σε μια τέτοια περίπτωση, η Επιτροπή δεν οφείλει μόνο να αναλύσει, αφενός, τη σπουδαιότητα της δεσπόζουσας θέσης της επιχείρησης στην οικεία αγορά και, αφετέρου, το ποσοστό κάλυψης της αγοράς από την επίμαχη πρακτική, καθώς και τις συνθήκες και τους τρόπους χορήγησης των επίμαχων εκπτώσεων, τη διάρκεια χορήγησής τους και το ύψος τους, αλλά υποχρεούται επίσης να εκτιμήσει εάν υφίσταται στρατηγική σκοπούσα τον εκτοπισμό των ανταγωνιστών που είναι τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικοί (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Μαρτίου 2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, σκέψη 29).
- 140 Η ανάλυση σχετικά με τον εκτοπισμό των ανταγωνιστών από την αγορά έχει επίσης σημασία για να διαπιστωθεί εάν ένα σύστημα εκπτώσεων που εμπίπτει καταρχήν στην απαγόρευση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικά. Ενδέχεται, άλλωστε, να υπάρχουν πλεονεκτήματα ως προς την αποτελεσματικότητα τα οποία να είναι επίσης ωφέλιμα για τον καταναλωτή και να αντισταθμίζουν ή και να υπερβαίνουν τις επιπτώσεις από τον εκτοπισμό ανταγωνιστή από την αγορά λόγω του επίμαχου, περιοριστικού για τον ανταγωνισμό, συστήματος εκπτώσεων (απόφαση της 15ης Μαρτίου 2007, British Airways κατά Επιτροπής, C-95/04 P, EU:C:2007:166, σκέψη 86). Η στάθμιση αυτή των θετικών και αρνητικών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της επίμαχης πρακτικής μπορεί να διενεργηθεί με την απόφαση της Επιτροπής μόνο μετά από ανάλυση της εγγενούς ικανότητας της επίμαχης πρακτικής να επιφέρει τον εκτοπισμό από την αγορά των ανταγωνιστών που είναι τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικοί.
- 141 Εφόσον η Επιτροπή, με απόφαση διαπιστώνουσα τον καταχρηστικό χαρακτήρα ενός συστήματος εκπτώσεων, διενεργεί μια τέτοια ανάλυση, το Γενικό Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει το σύνολο των επιχειρημάτων του προσφεύγοντος διαδίκου, με τα οποία επιδιώκεται να αμφισβητηθεί το βάσιμο των διαπιστώσεων της Επιτροπής όσον αφορά την ικανότητα του επίμαχου συστήματος εκπτώσεων να προκαλέσει τον εκτοπισμό ενός ανταγωνιστή από την αγορά.
- 142 Εν προκειμένω, με την επίδικη απόφαση, ενώ η Επιτροπή τόνισε ότι οι επίμαχες εκπτώσεις είχαν εκ φύσεως την ικανότητα να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, οπότε δεν απαιτείται ανάλυση του συνόλου των περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης και, ειδικότερα, εφαρμογή του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, προκειμένου να διαπιστωθεί η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (βλ., ιδίως, σημεία 925 και 1760 της επίδικης απόφασης), εντούτοις προέβη σε διεξοδική εξέταση των περιστάσεων αυτών, αναπτύσσοντας, στα σημεία 1002 έως 1576 της απόφασης αυτής, μια εξαιρετικά λεπτομερή ανάλυση σχετικά με το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, ανάλυση βάσει της οποίας εκτίμησε, με τα σημεία 1574 και 1575 της εν λόγω απόφασης, ότι ένας εξίσου αποτελεσματικός ανταγωνιστής θα ήταν υποχρεωμένος να ορίσει μη βιώσιμες τιμές και ότι, ως εκ τούτου, οι επίμαχες εκπτώσεις θα μπορούσαν να έχουν ως συνέπεια τον εκτοπισμό του ανταγωνιστή αυτού από την αγορά.

- 143 Επομένως, στην επίδικη απόφαση, το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή θεωρήθηκε πραγματικά σημαντικό στο πλαίσιο της εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμησης της ικανότητας της πρακτικής των εκπτώσεων να προκαλέσει τον εκτοπισμό των εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών από την αγορά.
- 144 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο ήταν υποχρεωμένο να εξετάσει το σύνολο των σχετικών με το κριτήριο αυτό επιχειρημάτων της Intel.
- 145 Ωστόσο, με τις σκέψεις 151 και 166 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί εάν η Επιτροπή εφάρμοσε σύννομα και χωρίς σφάλματα το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή ούτε εάν ήταν ορθοί οι υπολογισμοί που είχε προτείνει εναλλακτικά η Intel.
- 146 Συνεπώς, στο πλαίσιο της επάλληλης εξέτασης των περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 172 έως 175 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ουδώς ασκεί επιρροή η εφαρμογή του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή από την Επιτροπή και, ως εκ τούτου, δεν αποφάνθηκε επί των σχετικών αιτιάσεων της Intel.
- 147 Κατά συνέπεια, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστούν ο δεύτερος, ο τρίτος και ο έκτος αναιρετικός λόγος, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίνεται αναιρετέα, λόγω της παράλειψης του Γενικού Δικαστηρίου να λάβει υπόψη του, κατά την ανάλυσή του σχετικά με την ικανότητα των επίμαχων εκπτώσεων να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, τα επιχειρήματα με τα οποία η Intel επέκρινε τα σφάλματα στα οποία υπέπεσε, κατ' αυτήν, η Επιτροπή στο πλαίσιο της εφαρμογής του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή.

Επί της αναπομπής της υπόθεσης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

- 148 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε περίπτωση αναίρεσης της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση. Τούτο όμως δεν συμβαίνει εν προκειμένω.
- 149 Συγκεκριμένα, ο έλεγχος από το Γενικό Δικαστήριο, υπό το φως των επιχειρημάτων της Intel, του ζητήματος εάν οι επίμαχες εκπτώσεις ήταν ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό προϋποθέτει την εξέταση πραγματικών και οικονομικών στοιχείων, η οποία πρέπει να διενεργηθεί από το δικαστήριο αυτό.
- 150 Κατά συνέπεια, η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 151 Λόγω της αναπομπής της υπόθεσης στο Γενικό Δικαστήριο, το Δικαστήριο επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα της παρούσας αναιρετικής διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφασίζει:

- 1) **Αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 12ης Ιουνίου 2014, Intel κατά Επιτροπής (T-286/09, EU:T:2014:547).**
- 2) **Αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**
- 3) **Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)